

BIOGRAFIA DE MN. PERE JOSEP LLOMPART I CAMPINS

INCA, 03.09.1807 † PALMA, 20.02.1893

| *Mn. Pere Fiol i Tornila*

Paraules clau: biografia, parròquia, canonge, seminari, catedral, concordat.

Resum. *LLa biografia de Mn. Pere Josep Llopart i Campins (Inca, 1807 – Palma, 1893) és, segurament, un autèntic reflex de la història de l'Església de Mallorca durant el segle XIX, amb tots els canvis polítics i socials que es visqueren. El pas de Mn. Pere Josep Llopart pels càrrecs de rector, canonge o rector de Seminari són un exemple de l'evolució històrica de l'Església mallorquina durant les convulses dècades del segle XIX.*

Keywords: biography, parish, canon, seminary, cathedral, concordat.

Abstract. *The biography of Mn. Pere Josep Llopart i Campins (Inca 1807 – Palma 1893) is, surely, an authentic reflection of the history of the Church of Mallorca during the 19th century with all the political and social changes that took place. The passage of Mn. Pere Josep Llopart for the positions of rector, canon or seminary rector are an example of the historical evolution of the Mallorcan church during the turbulent decades of the 19th century.*

1. NEIX UNA FAMÍLIA EN TEMPS CONVULSOS

Dia 07.12.1800, al temple parroquial d'Inca, el rector Dr. Damià Llambias i Rigo¹ era el testimoni qualificat del matrimoni de Gabriel Llopart i Llopart amb Antònia Paula Campins i Rubert, ambdós fadrins i naturals d'Inca, qui, acompanyats de llurs pares –Pere Josep i Catalina, Guillem i Magdalena–, també naturals i veïns d'Inca, participaven, joiosos, a la celebració que es feia a l'església, per seguir-la a casa seva, en aquella freda diada d'hivern. Tots eren conradors, si bé el nuvi començava a provar sort per veure si en l'ofici de picapedrer podia guanyar millor el pa de la novella família.²

Cercant els naixements dels infants d'aquesta jove parella, he de dir que no ha estat com sol ser normalment per a les famílies d'aquell moment, en què

1 Biografia del Dr. Damià Llambias i Rigo. *Vide* nota 14.

2 D. A. I/30 M/12. APSMM Matrimonis 28.01.1798-14.12.1805, folis 11-12.

per regla general naixia un infant cada dos anys. Ho he trobat de molt diferent manera. Els infants són:

- Pere Josep Ramon Llompart i Campins, nascut el 03.09.1807.³
- Catalina Rosa, nascuda el 14.12.1809, sens dubte morta albada.⁴
- Guillem Ramon, nascut el 05.07.1813.⁵
- Catalina Maria Josepa Gabriela, nascuda el 12.01.1816.⁶
- Magdalena Maria Joana, nascuda el 06.02.1819.⁷
- Antònia Paula, nascuda el 28.12.1821.⁸
- Gabriel Joan Marià, nascut el 12.05.1826.⁹

Aquesta família, a Inca, era coneguda com **Ca la Veritat**, i Isabel Maria Campins i Rubert, germana de la mare d'aquests infants, era casada a **Cal Cristo**, on hi havia un forn de gerrer

He dit que mestre Gabriel era picapedrer perquè aquest ofici és el que surt a tota la documentació, però es veu que el camp l'estirava, perquè quan es parcel·là **lo Colomer**, propietat de Nicolau Siquier i Danús, dia 13.05.1815, no dubtà a vendre unes cases i corral que sa dona tenia en el carrer de la Font, per 475 lliures, per comprar quatre quarterades d'aquesta finca. N'hagué de pagar 550 lliures. Això fa pensar que mirava d'assegurar feina i blat per a tota la família.

La família, a més d'aquesta compra a Son Colomer, que l'any 1829 estava valorada en 800 lliures i donava un rèdit de 36 lliures cada any, tenia les cases que habitaven valorades en 500 lliures; una finca de tres quartons, també valorada en 500 lliures; un caieró de terra, valorat en 200 lliures; unes altres cases de sa dona, valorades en 150 lliures; i cobrava, cada any, 15 sous al forn del 3 % del gerrer Miquel Garau.

3 He de dir que en aquest moment tots els nins tenen afegit el nom de "Raymundo" en homenatge al Beat Ramon Lull, que tanta persecució patí a Mallorca durant el pontificat de Joan Díaz de la Guerra (1772-1775). APSMM Baptismes 1804.1815 foli 63g, núm. 103. He de dir que al llibre anterior, que va de 1785 a 1803, no hi ha cap infant d'aquesta família.

4 Ibídem foli 104g, núm. 144.

5 Ibídem foli 156, núm. 72.

6 APSMM Llibre de baptismes de 1816 a 1827, foli 4, núm. 14. Aquesta nina es casà amb Llorenç Llabrés i Alorda, i va ser mare de Mn. Pere Josep Llabrés i Llompart (1839-1906), prevere degà de Canàries, i de sor Assumpció Llabrés i Llompart, religiosa del nostre monestir de Sant Bartomeu.

7 Ibídem foli 84, núm. 14.

8 Ibídem foli 128, núm. 139.

9 Ibídem foli 202, núm. 60. Aquest nin es casà, dia 09.09.1857, amb Francisca Jaume i Mateu, i foren els pares del bisbe Gabriel Llompart i Jaume (1862-1928).

La documentació trobada tant del matrimoni com dels baptismes no ha aportat l'adreça familiar, però sabem que la família vivia al carrer de la Rectoria, actual carrer Major, on anys després, ja casat, hi viuria el germà Gabriel. L'any 1910 tenia el número 10, i ara sabem que aquesta propietat fou unida a dues altres cases i té el número 44.

2. PRIMERS ESTUDIS

Al començament del segle XIX sabem que a Inca hi havia l'Escola de Gramàtica del puig de Santa Magdalena, que era regentada per un beneficiat de la parròquia;¹⁰ l'escola administrada pels P. Franciscans a l'antic convent, on estudià un bon esplet d'inquers i d'infants de tota la comarca, alguns dels quals posteriorment entraren a l'orde dels framenors i han brillat tant pels seus coneixements com per l'exemplar vida religiosa que portaren; l'Escola de Gramàtica dels P. Dominics, ubicada a la construcció exempta que encara ara hi ha la placeta de Sant Domingo; també hi havia l'Escola Parroquial, on els preveres ensenyaven a llegir, escriure, fer comptes a un grup d'infants, entre els quals hi havia els escolanets i cantadorets que actuaven a les múltiples i variades funcions religioses que se celebraven al poble. Per ara no tenim cap documentació que ens ho avaluï, però per la proximitat del domicili a la Rectoria i al temple parroquial, i el camí que va emprendre el nostre biografiat, tot ens fa pensar que anava a l'Escola Parroquial.

3. LA VILA D'INCA AL COMENÇAMENT DEL SEGLE XIX

L'any 1805 s'havia acabat la construcció del temple que ara tenim i encara no s'havia aixecat la Rectoria, ni s'havia ampliat la capella del Sant Crist. Hi havia l'edificació de l'Hospital, al cap de cantó del carrer d'en Palmer i el que ara fa la plaça de l'església, on antigament hi havia la venerada imatge del Sant Crist; el dit edifici era emprat per a múltiples activitats comunals: gremis, associacions... Podem pensar que els escolanets el coneixien bé.

Podem partir del període que anomenariem bèl·lic, que va de 1789 a 1815: Revolució Francesa i Guerra del Francès, en què el poble tenia bo de fer atribuir tots els desastres a les noves idees que predicaven els afrancesats. Sortosament Inca no tenia un territori extens i estava ben dividit, ja que la majoria de les finques no arribaven a l'extensió de 5 hectàrees, cosa que representava el 61,17 % del camp

¹⁰ Escola del puig de Santa Magdalena. Sabem que a Mallorca hi hagué diferents escoles medievals de Gramàtica, que ensenyaven als infants que volien aprendre alguna cosa i a altres que passarien a la universitat, i es doctorarien en diferents matèries, sobretot Teologia i Dret. Al puig de Santa Magdalena sabem que entre els segles XV i XVI hi hagué el Dr. Bartomeu Far, qui l'any 1533 reedità, a València, *Rudimenta grammaticae* de Joan Pastrana, i que tenia oberta escola al nostre puig. Sempre fou regentada per un clergue beneficiat de la nostra parròquia fins que l'any 1784 morí Mn. Antoni Domènech, i la mala situació econòmica que passava el sistema benefICIAL de l'església no va permetre que un prevere el substituís. Fiol i Tornila, Pere: Puig de Santa Magdalena. Inca 1991, pàg. 25-28. Col·lecció "Ximbellí", núm. 10.

inquer¹¹ i el 16,48 % era de 5 a 10 hectàrees, hi havia poques finques grosses. Per altra part, en aquell moment es reactivaren l'agricultura, la indústria i el comerç, la qual cosa atragué habitants dels pobles de la rodalia; això donà com a resultat que, si l'any 1750 hi havia a Inca 2.971 habitants, el 1815 n'hi havia 3.027 i el 1875, 7.079. És veritat que va créixer el conrò de la vinya i que minvà la producció cerealística. L'any 1819 hi havia 430 hectàrees de vinya i el 1860, 504, però també és ver que creixien els artesans pentinadors, teixidors de llana, passamaners, sastres, tintorers i sobretot la feina de terrissa; les nostres escudelles gaudien de gran fama. Quan entrà la fil-loxera augmentà la sembra d'ametllers i garrovers.

Aquesta situació humana es va veure agreujada per l'increment dels preus dels queviures, motivat en gran part per l'augment poblacional que patia Mallorca degut a la gent del continent que hi arribava, fugint de la Guerra del Francès i cercant salvar la vida:

La riuada de refugiats va ser especialment intensa a partir de l'any 1810, de manera que dos anys després se'n comptabilitzaren entre trenta i quaranta mil, la major part dels quals es quedaren a Ciutat, que aleshores no devia tenir més de 36.000 habitants. És evident que l'afluència massiva de forasters va provocar notables dificultats d'allotjament i manutenció.¹²

Entre aquests refugiats hi havia uns tres mil eclesiàstics, alguns d'ells predicadors de fama, i la infinitat de seglars piadosos que, agrupats per regions, celebraven les devocions i festes peculiars de llur terra nadiua. Fugint de la tempesta, també a Mallorca hi havia vuit bisbes i alguns pares generals i provincials d'ordes religiosos. La presència de tots aquests prelats prestava a les funcions religioses un esplendor extraordinari.¹³

Aquesta situació, a Inca, tengué una repercussió molt visible amb l'arribada de sis monjos benedictins del monestir de Montserrat. Vengueren a Inca l'any 1811, amb un cofre on guardaven les joies de la Mare de Déu de Montserrat; hi varen viure fins al 1814. Habitaren a la plaça del Mercat, a la casa del Dr. Gabriel Ramis i Alomar, prevere que havia estat ordenat al Palau dia 17.12.1796 pel bisbe Bernat Nadal. S'havia pogut ordenar perquè havia obtingut el benefici de penitencier de la nostra parròquia. També tenia el títol de notari. Aquests monjos vivien a casa seva, però eren una presència ben significativa en la nostra parròquia i en els nostres carrers. Sens dubte el rector Dr. Damià

11 GEM, VII, mot "Inca", pàg. 111.

12 D. A. *Història de Mallorca. Mallorca*. Editorial Moll II: Mallorca, 1982, pàg. 189. A la mateixa pàgina hi ha aquest requadre: "Tràfic de passatgers pel moll de Ciutat entre 1808 i 1814: 1808, 2.727; 1809, 2.866; 1810, 5.561; 1811, 7.945; 1812, 4.700; 1813, 2.448; 1814, 2.000." Potser els viatgers més famosos fossin George Sand i Frédéric Chopin, que malgrat que arribassin a Palma en el mes de novembre de 1838, i per altres raons, encara ens parlen del *méchant auberge appelée emphatiquement l'hotel des Quatre Nations*. *George Sande: Un hivern à Majorque*. Palma de Mallorca. Imprenta de J. Tous, 1933, pàg. 35.

13 Xamena, P.; Riera F. *Història de l'Església a Mallorca*. Editorial Moll: Mallorca, 1986, pàg. 273.

Llambias i Rigo (1806-1815) ajudà al manteniment d'aquest religiosos,¹⁴ però fou la família Ramis i Alomar¹⁵ qui els tenia a casa. Els monjos restaren a Inca fins al 1814, però el cofre de les joies quedà a Inca fins al 19.09.1818, quan, de Palma, foren embarcades cap a Barcelona, on arribaren el 23.09.1818.¹⁶

A més d'aquests fets, pens que caldria tenir en compte l'arribada d'un rector jove. *Don* Damià tenia 37 anys, havia casat els pares, vivia vora casa seva i sens dubte hi havia molta relació amb la família. Malgrat que Pere Josep fos un infant, les festes que hi va haver a Inca en el mes d'agost de 1812 per celebrar l'aprovació de la Constitució de Cadis, coneguda com *la Pepa*, l'hagueren d'impactar de precís: repicada de campanes dia 22, ofici solemne amb sermó, lectura de la Constitució i cant del *Te Deum* dia 23; pensem que tothom havia de passar per davant ca seva.

La reacció dels religiosos de Sant Francesc i Sant Domingo, i les notícies que arribaven de Ciutat, s'escamparen aviat. S'estenia la notícia d'una carta del Sr. Bisbe contra la Constitució, el fet de declarar-se incompatibles la Inquisició i la Constitució (23.02.1813), que el Seminari (1814) fos convertit en col·legi per a cadets d'artilleria, el retorn del rei Ferran (1814) abolint la Constitució i instaurant l'Antic Règim....

Més impacte sens dubte li va fer el retorn a l'època constitucional el 1820. Pere Josep ja tenia 13 anys i el desig de ser capellà ja havia niat en son cor, i va veure com es repetia tot el cerimonial de l'any 1812: repicada de campanes, ofici solemne, lectura de la Constitució, *Te Deum* i corredissa de persones pel carrer de la Rectoria. Son pare ja havia comprat les quatre quarterades al Colomer (1815) pensant que hi faria feina, i així seria més bo de fer pujar la barquera. Per altra part, era sabut que el Seminari havia estat clausurat i que la pesta que s'havia declarat a la part d'Artà dificultava poder recollir les deixes de blat que hi havia pel Seminari en aquelles terres per alimentar els seminaristes. És veritat que els P. Jesuïtes foren establerts l'any 1814 amb l'arribada del rei, però el 1821 ells i tots els altres frares havien estat exclaustrats i el Govern sembla que mirava amb molt mals ulls els actes religiosos.

14 Dr. Damià Llambias i Rigo. *Santanyí, 02.02.1769 + Inca, 13.03.1815. Després d'haver fet els estudis a la vila, dia 08.09.1786 entrava al Col·legi de La Sapiència i, quan pertocava, en fou elegit rector. Retornà a Santanyí, on romangué uns anys exercint el càrrec de vicari d'aquella parròquia i tenint el de mestre de Gramàtica pagat per la vila. El 1806 començà a ser el rector d'Inca, on restà fins a la mort. Sunyer i Ramos, Joan: *Els clergues de Santanyí i la comarca. Del segle XIII al segle XXI. Municipis de Santanyí i ses Salines*, 2015, pàg. 148. Fiol-Parets: *Presbiterologi*.

15 Dr. Gabriel Ramis i Alomar. *Inca + 16.01.1839. Després d'haver fet els estudis a Inca, passà a Palma per estudiar a la Universitat, i aconseguí el grau de doctor en Teologia. Dia 05.09.1792 feia son títol patrimonial per poder accedir als ordes majors. Aconseguí el benefici de penitencier per a la parròquia d'Inca i fou ordenat prevere, pel bisbe Bernat Nadal a la capella del Palau Episcopal, dia 17.12.1796; sabem que també tenia el títol de notari. A la mort del rector Llambias (1815) fou nomenat vicari ecònom d'Inca i el 1818 també fou designat confessor ordinari del monestir de Sant Bartomeu. Fiol-Parets. *Presbiterologi*.

16 P. Pedro Blanco Trias S. J. Les coses reservades de Montserrat en Inca de Mallorca.

Enmig de tot això el jove aspirant al sacerdoci veié que a Inca, el nou rector, el Dr. Joan Amengual i Amengual (1816-1842), gran entusiasta de la Constitució i de les llibertats, no es cansava d'anar completant el nou temple parroquial:

En lo any 1817 a sol·licitud de D. Andreu Verd el Il·lustre R. Sr. Dn. Bernat Nadal y Crespí Bisbe de Mallorca, pagà los adornos de la copinya de lo altar major de esta parroquial Iglesia y estucar-la son valor foren 452 lliures. Mes pagà dit Bisbe el pis de la dita Iglesia que es de rajoles y recompondre lo escansell del portal major que ara està en el portal menor, que costà 333 lliures 9 sous 2 diners. Lo adorno de demunt la capella de Sant Pere lo vaig pagar jo el rector infraescrit costà 50 lliures y compondre i estucar el pla costà 6 lliures las que vaig pagar jo dit Rector. Lo adorno de demunt Sant Sebastià, lo pagà dit Verd, costà 50 lliures. El de demunt Sant Josef y el pla lo pagà dit Sant. El de demunt las Ànimas el de baix la barendilla del Cor y jaspear lo arc lo pagà el dit Verd, y la feina de picapedrer del de les animas se pagà del bacinet y la de baix la dita berendilla la pagà dit Rector; Los Canonges donaren setanta sinc lliures per los adornos de demunt las capelles a solitud de dit Verd. Lo adorno de demunt sant Antoni lo pagà dit Sant. Los demás adornos se pagaren del valor de los atrassos del oli del llentoner ab llicencia del Bisbe. El pla de Sant Juan y del Carme las pagaren las respectives Capellas. Las portes del Cor son valor 13 lliures 10 sous y arrambador de la escala son valor 7 lliures 9 sous lo pagà dit Rector, la lleña de dit arrambador regalà el dit Verd, lo que not per perpetua memòria vuy dia 5 Setembre 1827. Dr. Juan Amengual (rúbrica Pre., y Rector de Inca).¹⁷

Després d'aquests anys de Restauració (1814-1820), així és vista per Pierre Vilar:¹⁸

Fue éste el fracaso no solo de unos cuantos años, sino de todo un siglo. La masa de la “España negra” triunfaba sobre la minoría “ilustrada”. Por último, la guerra había comprometido los fundamentos económicos, la reacción, los fundamentos jurídicos que hubiesen adaptado España al siglo económicamente capitalista y políticamente liberal. En el occidente europeo, el anacronismo español permanece intangible.

Arribà (1820) el Trienni Liberal, perquè el coronel Riego proclamà la Constitució de 1812 i el dia 10 de març el rei l'acceptà. Europa s'espantà, i arribarien els Cent Mil Fills de Sant Lluís, que degut a la insistència de Châteaubriant a Verona vendrien a Espanya. Abans els francesos havien estat els heretges a qui s'havia de combatre, ara eren els apòstols que alliberaven Espanya dels sectaris que tant de mal feien a l'Església.

17 Fiol i Tornila, Mn. Pere. *Lòrgue de Santa Maria la Major*. Inca, 2017, pàg. 58.

18 Vilar, Pierre. *Historia de España*. Austral. Barcelona 2014, pàg. 126.

Realment durant el Trienni s'havia abolit la Inquisició, s'havia decretat la llibertat de premsa, s'havia obert la porta als protestants, s'havia obligat els rectors de les parròquies a explicar, cada diumenge, un article de la Constitució. Els Jesuïtes foren extingits, no desterrats, els altres religiosos van ser extingits i suprimits els convents en què no hi hagués, almanco, dotze religiosos si sols hi havia un convent al poble, i n'hi havia d'haver 24 si hi havia més d'un convent a la ciutat. Per Decret de dia 09.08.1820 s'havien de vendre, en pública subhasta, els béns dels religiosos.

La nova legislació tocava molt de prop la vida de les parròquies, ja que prohibia que un clergue pogués tenir més d'un benefici, ja que, donada la inflació que hi havia hagut, l'Església mirava d'unir diferents beneficis perquè els preveres tenguessin una digna remuneració. Ara la Llei ho prohibia i, a més, manava que els fruits de tots els beneficis que quedaven vacants havien d'anar a la Hisenda pública. També s'establia, segons la Llei de 08.04.1821, que ningú podia ser ordenat per començar a gaudir d'un benefici vacant, els seus fruits havien d'anar al Govern.

Aquesta intervenció tan directa del poder polític sobre l'Església es coneix com regalisme, i aquests anys el trobam ben feiner en la vida de l'Església espanyola: el 1823 el nunci fou expulsat, i amb molta facilitat els bisbes foren perseguits i castigats segons es judicava el seu amor o menyspreu de la Constitució. D'aquesta manera els rèdits del seu bisbat anaven a la Hisenda pública. Durant aquest Trienni quedaren quinze diòcesis vacants per defunció de llurs titulars, onze bisbes foren exiliats, sis diòcesis foren considerades cismàtiques per afiliar-se al regalisme i el bisbe de Vic, fra Ramon Strauch i Vidal, OFM, fou assassinat.¹⁹

4. ESTUDIS ECLESIASTICS

Passada la maror, s'encetà el que coneixem com Ominosa Dècada (1823-1833), i acabant l'estiu de 1824 Pere Josep deixà Inca per anar al Seminari i començar el estudis de Filosofia a la Universitat Lul·liana de Mallorca.²⁰

19 Strauch i Vidal, P. Ramon, OFM. Tarragona, 1760 † Vallirana (Catalunya), 1823. Essent infant la família es traslladà a Palma, i l'any 1776 prengué l'hàbit al convent de Sant Francesc, on professà i hi feu els estudis eclesiàstics. L'any 1787 fou ordenat prevere i nomenat lector de Filosofia i de Teologia. L'any 1798 aconseguí una càtedra de Teologia a la nostra Universitat. L'any 1808 sortí de Mallorca per anar a combatre contra els francesos. El 1810 retornà a l'illa i començà una forta guerra contra els liberals mitjançant articles, llibres, sermons i fullets. L'any 1812 fundà el *Semanario Cristiano Político* de Mallorca, que anava contra l'*Aurora Patriótica*. Publicà molts fullets satírics. En el mes de juliol de 1813, degut als seus sermons, fou empresonat, i restà a la presó fins al 1814. El 1816 fou nomenat bisbe de Vic. Començat el Trienni Liberal, tengué continus enfrontaments amb les autoritats polítiques. El 1822 fou arrestat en son palau, fou traslladat a la Ciutadella de Barcelona i, amb l'excusa de dur-lo a Tarragona, l'escamot que el portava l'assassinà. Feu diferents traduccions del francès i de l'italià.

20 Per ara no he trobat resposta a aquest Decret reial que conclou les "Constituciones. Estatutos y Privilegios de la universidad Luliana del Reyno de Mallorca", firmat pel rei a Madrid dia 16.10.1697, pàg. 184-185, dirigit al bisbe de Mallorca. Pens que es refereix a l'Escola de Gramàtica que hi havia al puig de Santa Magdalena: *Y assimismo mandamos que los tres Seminarios, que ay en la parte forana se mantengan con calidad, que los lugares de Porreras, y de Inca, que tienen cuidado de destinar Maestros, que destinaren devan subir y suban examen para su destinación.*

Aquesta Universitat havia estat erigida pel rei Ferran el Catòlic l'any 1483 com a Estudi General, i tenia la seu a Monti-sion. Agnès Pacs de Quint, el 1481, i Beatriu de Pinós, el 1484, instauraren una càtedra lul·liàstica i que prenia el nom d'Estudi General Lul·lià, que atreia l'oposició dels frares dominics, però tenia el patronatge del Gran i General Consell. El 1527 es crearen les càtedres de Filosofia i Teologia, i el 1540 deixava Monti-sion per instal·lar-se al carrer de Sant Roc, on encara hi havia el Casal. Tira-tira s'anaren erigint diferents càtedres: 1541, Retòrica; 1573, Cirurgia; 1626 Cànon i Lleis. Els títols que aquesta Universitat donava sols eren vàlids pels dominis del rei d'Espanya. Per aquesta raó l'arquebisbe-bisbe Pere d'Alagó i Cardona (1684-1701) va redactar *Constituciones. Estatutos y Privilegios de la Universidad Luliana del Reyno de Mallorca*, i aconseguí el *Breve Apostólico en que la Santidad de Clemente X da comisión al Il·lm y R.S. Obispo de Mallorca para erigir la Universidad con las prerogativas que goza la de Lérida por indultos Pontificios día XVIII Aprilis MDCLXXIII*.²¹

He de dir que totes les convulsions polítiques que hi hagué al començament del s. XIX tengueren una forta repercussió en la vida universitària mallorquina i, per afegitó, la nostra Universitat estava fortament marcada per un professorat de tall absolutista i poc agradable a les autoritats de Madrid. Per aquesta raó la Universitat fou suprimida per Reial ordre de 28.12.1829, ratificada per una altra de dia 11.02.1830. Cal dir que la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País s'oposava al tancament de la Universitat, com també un bon grup de professors, que veien la necessitat d'oferir ensenyament superior als joves que es preparaven per entrar a la vida religiosa i al clergat secular, de manera que crearen el Reial Seminari Conciliar, que seguí funcionant al carrer de Sant Roc, on cursaren Filosofia, entre altres, Mn. Gabriel Marià Ribas de Pina i Gallard del Canyar (1814-1873), fundador de les religioses Franciscanes, i el prevere inquer, etern secretari d'estudis del Seminari, Mn. Bernat Sales i Genestra (1816-1887). Dia 18.10.1830 Mn. Miquel Moragues i Barceló (1798-1860) feu la lliçó inaugural del nou curs, com si res haguera passat i tot seguís normal, i dia 15.11.1830 Mn. Joan Miquel Xamena (1781-1853), vicerector de la Universitat, obrí el curs de Filosofia perquè hi havia matriculats 55 alumnes per a primer, 36 per a segon i 10 per a tercer.

Al mateix temps dia 13.10.1830 el bisbe de Mallorca Antonio Pérez de Hirias (1825-1842) creava les càtedres al Seminari Conciliar de Sant Pere per als joves que volguessin seguir els estudis eclesiàstics, i d'aquesta manera obrí el primer Llibre de matrícula del nostre Seminari, on Pere Josep hi exercí com a professor de Filosofia i alumne de quart curs de Teologia:²²

21 *Ibidem*. Aquests Estatuts foren impresos per Melchior Guasp. Impresor de la Universitat y Reyno de Mallorca en el año 1830.

22 Arxiu del Seminari Conciliar. *Libro de Matriculas del Seminario Conciliar de San Pedro de Mallorca empezando en el año 1830*.

En el año mil ochocientos treinta, teniendo en consideración el Ilmo. Sr. D. Antonio Pérez de Hiras Obispo de esta Diócesis, que en esta Isla no quedaban públicas escuelas de Teología en razón de haber el Rey N. Sr. suprimido la Universidad de este Reyno por su Rl orden de 28 Diciembre del año anterior, en la que tuvo á bien algunas alteraciones en el Plan vigente de Estudios; resolvió, siguiendo la mente del Sto. Concilio de Trento y el ejemplo de muchos otros sabios y celosos RR Prelados de la Iglesia, establecer Catedráticos en este Seminario que enseñasen las ciencias eclesiásticas y Filosofía á los Seminaristas y Fámulos estudiantes del mismo establecimiento, haciendo igualmente extensiva esta enseñanza á los escolares externos de buena conducta y constante aplicación que concurriesen con puntualidad y aprovechamiento á las Cátedras que por entonces debían instituirse; y no sufragando para dotación de estas, la cortedad de rentas del Seminario, resolvió también satisfacerla de su pròpia mensa hasta que para ella hubiese conseguido arbitrios suficientes.

Para el cumplimiento de esta tan sabia como ventajosa resolución, en trece de octubre del mencionado año 1830 el memorado Sr. Obispo, oído el parecer de los Señores Diputados D. Juan Muntaner y D. José Vilella Canónigos de esta Sta. Iglesia, nombró Catedrático de Instituciones Teológicas al R.P.M.Fr. José Desiderio, idem de Teología Moral y Religión al R.P.M.Fr. Gonzalo Ferragut, ambos Dominicos. Catedráticos de Filosofía al R.P. Fr. Nicolás Buadas, Agustino, Lector de Filosofía y Teología, al R.P. Fra Jayme Rosselló, Franciscano, Lector de Filosofía y Catedráticos los dos en esta facultad de la suprimida Universidad, y a D. Pedro José Llompart Diácono actual fámulo y cursante del 4º año de Teología, preveniendo que el curso debía empezarse el día 18 del mismo Octubre con los libros de asignatura y bajo las condiciones prescritas en el Plan General de Estudios y posteriores Reales Ordenes, lo cual á la letra verificado. Quedo este Seminario, en virtud de los artículos 9 y 10 del citado Plan General incorporado á la Universidad de Cervera, por ser esta á la cual la mencionada Real Orden de 28 diciembre de 1829 agregó la suprimida Universidad de Mallorca sustituida en el Seminario Conciliar.

En consecuencia de esta incorporación, pudo este Seminario dar matrículas y probar cursos de Filosofía y Teología sus internos Alumnos, como también a los escolares externos, però de Filosofía solamente concurriendo en unos y otros los requisitos prevenidos en el susodicho Plan, y haciéndose cuanto él y Reales Ordenes disponen en esta materia. En cuya suposición, y usando de la predicha facultad, se continuarán en este libro todas las diligencias que se practicaran para matricular y probar cursos, no solo a los Alumnos internos, sino también a los cursantes externos a que haya lugar conforme lo establecido en el Plan y resuelva en todos tiempos la superioridad. Antonio Jaume, rector.

Cal dir que Pere Josep aconseguí una plaça de fàmul al Seminari, així no hauria de pagar la manutenció, i el curs 1824/25 cursà el primer de Filosofia a la Universitat, i seguint la normativa vigent,²³ dia 19.09.1824, a l'oratori del Palau, el bisbe Pere González Vallejo li donà la clerical tonsura.²⁴

Els cursos 1825/26 i 1826/27 va fer el segon i el tercer curs de Filosofia a la Universitat. Els anys 1827/28, 1728/29 i 1729/30 hi va estudiar els cursos de primer, segon i tercer de Teologia. Dia 18 de setembre de 1829, al monestir de Santa Maria de l'Olivar i de mans del bisbe Antonio Pérez de Hirias, va rebre els quatre ordes menors: ostiari, lector, exorcista i acòlit, més el sotsdiaconat dia 19.²⁵

Per poder fer aquesta passa, el jove seminarista hagué de realitzar el que es coneix com **títol de Patrimoni**. Ja hem vist la documentació que presentà a la Cúria Diocesana dia 17.02.1829 sobre les diferents propietats que la família tenia, i que li assegurarien poder viure dignament.

Suprimida la Universitat de Mallorca, seguí els estudis al Seminari, on es matriculà a quart de Teologia per al curs 1830/31, essent ordenat diaca en el monestir de Santa Elisabet, religioses Jerònimes, dia 18.09.1830.²⁶ Durant l'any 1831/32, cursant cinquè de Teologia, fou ordenat prevere a l'oratori del Palau, dia 24.09.1831, i cantà la missa nova a Inca dia 02.10.1831. Sabem que a la missa nova es recolliren una lliura i quinze sous, que foren destinats a les obres del temple parroquial.

Seguint els llibres de Matrícula del Seminari sabem que el 1832/33 va fer el sisè curs de Teologia i el 1833/34, setè com a alumne intern. Aquests cursos no eren obligatoris, però ens mostren la voluntat de seguir estudiant per aconseguir, com es feia abans de suprimir la Universitat, els graus de llicenciat i doctor en Teologia. Per altra part, seguia regentant la Càtedra de Filosofia.²⁷

Durant el curs 1834/35 ja no surt, al Llibre de matrícula, el nom de Pere Josep ni com a alumne ni com a professor, ja que els tres catedràtics de Filosofia eren: per a primer, fra Nicolau Bordils, OSA; per a segon, el P. Joan Lluís Martorell S. J.; i per a tercer, el també jesuïta P. Pau Pujades. Mn. Pere Josep havia estat nomenat mestre de patges, i com a tal vivia al Palau Episcopal, tenint cura dels patges. Quan es presentà l'oportunitat el Sr. Bisbe mirà d'aconseguir per a ell una plaça de domer

23 A les Constitucions del Seminari, impreses per Miquel Capó el 1700, la Constitució IV del primer títol, quan parla de les qualitats que han de tenir els qui volen entrar al seminari estableix un mínim de 12 anys i que ja hagen rebut la clerical tonsura: "que haian de tener primera tonsura, ó que no quede por ellos el recibirla".

24 Arxiu Diocesà. *Libro Primero de Asientos del Pontificado de Pedro González Vallejo 1820-1824*, foli 145.

25 Arxiu Diocesà. *Libro de Registro de Licencias concedidas por el Ilmo. Sr. D. Antonio Perez de Hirias por la gracia de Dios y de la Sta. Sede Apostólica Obispo de Mallorca*, foli 18.

26 *Ibidem* "diaca", foli 25, i "prevere", foli 31.

27 Arxiu del Seminari, primer Llibre de matrícula, folis 5, 8, 24 i 34.

a la Seu, i d'aquesta manera ja tendria una manera de viure.²⁸ Les coses vengueren així:

El Dr. Josep Cerdà i Canals (Palma, 04.06.1778 † Sant Sebastià, 16.12.1846) havia estat alumne del Seminari i estudiant a la nostra Universitat, de la qual sortí doctor en Teologia i en Dret. Dia 08.06.1794 entrava al Col·legi de La Sapiència,²⁹ el 02.08.1799 feia son títol de Patrimoni per poder accedir al sacerdoci, que va

28 Antonio Pérez de Hírias, 1761-1842, bisbe de Mallorca de 1825 a 1842. Va néixer a les terres de Valdeolivas (Conca) el 23.01.1761, fou ordenat prevere el 1787, però el començam a conèixer quan després d'haver guanyat unes oposicions a rector li fou donada la parròquia de Sant Pere de Madrid, i allà gaudia de bona fama d'un rector que es desviava pels seus feligresos. Quan el 1823 acabà el Govern del general Riego, començà la dita Dècada Ominosa (1823-1833), en la qual el rei Ferran VII (1808-1833) realitzà un temps de restauració absolutista, fet que dugué el progressista bisbe de Mallorca Pedro González Vallejo (1819-1824) a presentar la renúncia de la mitra mallorquina i exiliar-se a França (21.09.1824). Dia 02.03.1825 el rei Ferran el proposà per a bisbe de Mallorca i dia 27.06.1825 el papa Lleó XII (1823-1829) el nomenà bisbe de Mallorca. Dia 18 de setembre era ordenat a Madrid mateix pel cardenal de Toledo i dia 12 de desembre arribava al Port de Sóller, per començar la tasca que el rei i el Sant Pare li havien encomanat. Va viure uns primers anys d'un pontificat restauracionista (1825-1833). Implantà les càtedres al Seminari perquè (1829) es clausurà la Universitat. Celebrà esplendoroses festes a Montis-sion per la canonització de sant Alonso Rodríguez, com també l'Any Sant que el papa decretà perquè no s'havia pogut celebrar el 1800. Celebrà l'encíclica *Quo graviora* quan el papa Lleó XII condemnà la maçoneria. L'any 1826 va fer una agradable visita pastoral a totes les parròquies, però quan es decretà la majoria d'edat de la reina Isabel II i començaren a entrar un seguit de governs liberals, va veure que això seria superior a les seves forces, nomenà el canonge Joan Muntaner Garcia (1766-1847) encarregat de la diòcesi i va anar a Lluç (07.06.1835), acompanyat del seu confés, el dominic andritxol P. Vicenç Juan. Allà restà fins al 20.10.1836, en què, degut a la humilitat de la Serra, abandonà Lluç i anà a Andratx, on s'establí fins a al primeria de 1837, quan retornà a Palma per reprendre el govern de la diòcesi. Es dolia de l'estat d'indigència dels nombrosos capellans, ara augmentada amb la multitud de religiosos que foren trets de llurs convents i que havien de sobreviure a les parròquies, perquè la promesa de la dotació que el Govern els havia fet mai arribava; l'estat caòtic del Seminari i la resistència que trobava per part de l'autoritat civil per posar-hi els professors i formadors que ell trobava adients va fer que aquesta el suprimís, per l'enemistat manifesta que els liberals li mostraven i per experimentar que els col·laboradors li fallaven i no hi podia confiar. No podem oblidar l'exclaustració i que dia 09.08.1835 hi hagué "sa Llorençada": foren empresonats, per absolutistes, diferents preveres; el P. Miquel Ferrer i Bauçà (1770-1857) bé se servia de la trona i de la ploma per exaltar l'absolutisme; els ajuntaments, que de sempre havien tengut cura de pagar les obres dels temples i les despeses del culte, tira-tira ho anaven deixant de fer... Tant les informacions que trametien a Roma el 01.05.1829, 05.04.1836, com les nombroses cartes que tenim de preveres mallorquins que enviaven als seminaristes que acabaven els estudis a Roma i a Gènova, i allà foren ordenats, ens mostren diferents aspectes del calamitós pontificat que va viure aquest bon home en unes circumstàncies realment bel·licoses. Sa mort originà una llarga seu vacant que fou omplerta per Mn. Joan Muntaner i Garcia (1842-1847) i per Mn. Joan Amengual Hernández (1847-1848) com a vicaris generals o governadors eclesiàstics.

29 La Sapiència. La idea d'establir un Seminari a cada diòcesi que promulgava el concili de Trento (1542-1565) no era bona de dur endavant. *Alimentar, formar i instruir* els joves que volien ser capellans precisava crear un espai, cercar professors i destinar-hi formadors. Aquesta magna empresa es va veure substituïda per altres institucions, manco costoses i més bones de fer. Una d'elles va ser el que en la nomenclatura actual podem dir un "col·legi major", si bé ho hem de limitar a joves que volien seguir els estudis eclesiàstics, ser ordenats preveres i exercir el ministeri sacerdotal al servei del poble fidel. Aquesta idea, a Mallorca, cristal·litzà en la fundació del Col·legi de la Benaventurada Verge Maria de La Sapiència, duita a terme pel canonge Bartomeu Lluç (1565-1634), qui transformà la seva casa en un centre on poguessin viure dotze col·legials, més dos fàmuls, també estudiants, i un cuiner. El papa Urbà VIII (1623-1644) dia 06.10.1629 firmava la Butlla probatòria i el Dr. Marc Talledo, vicari general del bisbe Juan de Santander (1631-1644), el 06.10.1633 ho confirmava; dia 01.10.1635 hi entraren els sis primers estudiants. Els donà unes Constitucions, quinze capítols, molt semblants al del Col·legi del Patriarca de València, redactades el 1550. Donat que a la Universitat de Mallorca es podien començar els estudis filosòfics a partir dels 18 anys, aquesta seria l'edat de poder entrar al Col·legi, on podrien romandre vuit anys, tres per estudiar Filosofia i cinc per estudiar Teologia, i abans d'entrar-hi haurien de jurar sobre els Evangelis que volien ser sacerdots: *ut ad Sacerdotis gradum pervenire valeam*. La particularitat del nostre Col·legi és que el rector era un col·legial elegit democràticament pels altres. El Sr. Bisbe sols podia nomenar un "visitador". La institució ha durat fins a la dècada de 1970 del s. XX, en què es va veure sacsejada per una forta onada de secularització i mancança d'aspirants al sacerdoci. Actualment l'antic edifici aixopluga els seminaristes de la diòcesi que participen a l'activitat docent del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, que es du a terme al veí edifici de l'antic Seminari Diocesà.

rebre de mans del bisbe Bernat Nadal, al Palau, dia 12.06.1802. Tenia un benefici a la parròquia de Sant Miquel i era ben amic dels P. Paüls que vivien just devora, tot alimentant-se de la seva espiritualitat missionera. L'any 1813 sortí de Mallorca per anar com a missioner a terres d'Amèrica, i el trobam exercint el ministeri a Ayacucho (Perú) com a canonge d'aquella Seu i rector de la Universitat ayacuchana. Retornà a Mallorca, i dia 02.07.1824 va prendre possessori de la canongia que havia quedat buida per defunció del Dr. Onofre Barceló i Bonaventura, fill del capità Toni, que havia mort dia 13.02.1818. Eren anys de virulència política, el bisbe de Mallorca havia hagut d'emigrar, arribà el Dr. Antonio Pérez de Hirias i don Josep, sense renunciar a la canongia, intensificà les seves relacions amb els P. Paüls. L'any 1829 anà a Barcelona, passà a Madrid per fer el noviciat, i malgrat ja ser d'edat. S'anà adaptant a les exigències de la vida religiosa i comunitària. Determinat a seguir com a religiós, dia 18.03.1833 renuncià a la canongia,³⁰ que va ser donada al fins aleshores domer Josep Amengual i Hernández (1785-1852).³¹

Presentada la renúncia de la canongia dia 18, el Capítol dia 23 determinà que dia 27 hi hauria la votació per elegir el nou canonge. L'elegit fou el Dr. Josep Amengual i Hernández.³² L'endemà, dia 28, arriba al Capítol un ofici del Sr. Bisbe demanant que Mn. Pere Josep Llompart fos nomenat domer, i dia 29 el Capítol en feu l'elecció.³³

5. QUINA ERA LA FUNCió DEL DOMER

Aquesta paraula ve del mot llatí *domus*, que vol dir "casa"; per tant, aquesta paraula ens indica que era la persona que tenia cura de la casa, i la Seu era una casa on s'administraven els sagraments. Aquesta era la principal funció que havien de tenir els quatre domers que hi havia a la Seu, els quals també rebien el nom de setmaner, hebdomadari.³⁴ Quan el Concordat de

30 AC. Actes capitulars 1832, foli 77.

31 El Dr. Cerdà i Canals predicà diferents missions populars per terres de Castella i, quan arribà l'exclaustració (1835), retornà a Mallorca. Però, aviat sortí cap a França, on durant onze anys fou professor de Teologia a la Casa Generalícia dels P. Paüls a París. Veient que la salut s'anava deteriorant, es decidí que passàs a Espanya, i arribat a Sant Sebastià, allà finà el 16.12.1846. Barceló Morey, José: *121 Mallorquines*. Palma de Mallorca, 2004, pàg. 22-24.

32 Amengual i Hernández Dr. Josep. Palma 08.04.1785 + 15.09.1852. Era de la barriada de la parròquia de Santa Creu. Fets els primers estudis, entrà a la Universitat. Dia 11.01.1801 entrava com a alumne de La Sapiència. El 23.12.1809 era ordenat prevere. Començà l'exercici ministerial a la parròquia nadiua. De 1810 a 1814 fou el vicari de Galilea. De 1819 a 1824 fou el secretari del bisbe González Vallejo. El 1824 fou nomenat president d'una comissió militar que havia de judicar causes eclesiàstiques. Fou canonge, canonge ardiaca (29.05.1852), vicari capitular de 1847 a 1848. Té publicats sis toms de discursos i multitud de sermons. Se significà pels parlaments que feia de personatges absolutistes. GEM I, 149).

33 AC. Actes capitulars 1832, foli 79g.

34 El *Diccionari català-valencià-balear* d'Alcover-Moll (DCVB), tom IV, Palma, 1976, pàg. 546, simplement ens diu que el domer és un clergue que exerceix un càrrec eclesiàstic per setmanes, especificant alguns oficis que sens dubte es feien i que veim com els descriu el Capítol mallorquí.

1851 establí el nombre de canonges i beneficiats que hi havia d'haver a cada seu, desaparegué la figura de domer i aquests s'integraren en els nous càrrecs de beneficiats, com ens ho mostra aquest document:

Es tingué present una sol·licitud dels Domers on supliquen que el Capítol recomani a Sa Il·lustríssima redacti una exposició perquè sigui presentada al Sr. rei, on es reconegui els sigui reconegut el dret, que pensen els correspon, a ser nomenats del nombre dels dotze Beneficiats que, segons el Concordat, hi ha d'haver en aquesta santa Església. I havent-se fet càrrec el President del Capítol d'aquesta justa petició, es determinà que la petició fos passada al Sr. Bisbe, mostrant aquest Capítol la seva conformitat al que exposen els Domers, fent especial menció dels serveis que ha fet Mn. Pere Josep Llompart durant els deu anys que fa compleix l'ofici de Domer, assistint tots anys, amb assiduitat, al Confessionari i explicant el Catecisme al poble sense rebre per aquest treball cap casta de retribució.³⁵

Un fet que val la pena consignar d'aquests anys és el projectat viatge que planificà Mn. Pere Josep per anar a viure la Setmana Santa de 1843 a Roma, ja que dia 07.08.1842 escrigué a Gabriel Marià Ribas de Pina, que aquell any acabava els estudis eclesiàstics a Roma,³⁶ i li demanà informació detallada per anar a aquella ciutat juntament amb el prevere Antoni Jaume i Llabrés (1786-1857), qui aleshores era rector del Seminari i paborde a la Seu. També li deia que saludàs Joan Alzina i Duran, jove inquer, que també era a Roma i que allà fou ordenat prevere.³⁷

6. DOS FETS SINGULARS

Hem parlat molt de persones marcadament absolutistes o carlistes i d'altres que no ho eren tant, era la seva manera de pensar i d'entendre la vida, però també entre el clergat hi va haver persones, com el rector d'Inca, que estimaven i valoraven les llibertats que proclamava la Constitució, sobretot suprimint la Inquisició i afavorint la llibertat de premsa. Entre aquests hi havia el P. Jeroni Bibiloni i Llaneras, OFM (Palma, 1802-1876). L'any 1818

35 AC. Actes capitulars 1840-1854, foli 231 girat. La traducció és nostra.

36 Gabriel Mariano Ribas, *pvre., Documentos III* (1814.1842). Palma de Mallorca, 1989, pàg. 123-125. Es veu que té certa familiaritat amb la família Ribas de Pina.

37 Donada la balquena de sacerdots que hi havia a Espanya després de les lleis desamortitzadores de 1835, que van treure mils de frares de llurs convents, els quals havien de viure del treball pastoral que podien fer a les parròquies, el Govern decretà que cap bisbe ordenàs in sacris els nombrosos seminaristes i coristes que hi havia. De Mallorca sortiren cap a Itàlia un bon grup de seminaristes, que allà acabaren els estudis i foren ordenats preveres. Finalitzada la prohibició, vers el 1845 retornaren ja preveres a Mallorca. A l'Arxiu Diocesà hi ha una relació nominal de 18 preveres que presentaren llurs expedients a la Cúria mallorquina, cal dir que n'he arribat a localitzar 26; entre ells hi ha els inquers Joan Alzina i Duran (1813.1865), Miquel Llabrés i Marimon (1820-1899) i Bernat Sales i Genestra (1816-1887).

va entrar al convent de Jesús, on professà. L'any 1826 era catedràtic interí de Retòrica a la Universitat de Mallorca. Fou exclaustrat el 1835. De 1842 a 1848 fou el catedràtic interí de Lògica, Gramàtica, Moral i Religió del naixent Institut Balear. Col·laborà amb Joan Gamundí en l'ordenació de la Biblioteca Pública de Palma, que havia rebut tots els llibres dels suprimits convents de Mallorca.

L'any 1848 publicà *Cristiano-socialistas*, en què partint de l'Evangelí i del Llibre dels fets dels apòstols predicava un socialisme utòpic. Aquests pensaments no foren gaire ben rebuts per la tradicional societat mallorquina; el nou bisbe Dr. Rafel Manso (1848-1851) li demanà que rectificàs les idees proclamades, i l'antic franciscà destruï tota l'edició. L'any 1855, ja hi havia nou bisbe a Mallorca. Mn. Jeroni va publicar aquesta nova obra: *Explicaciones que en descargo de su conciencia y rectificación de sus ideas, presentó el autor del folleto titulado Cristiano-socialistas al Ilmo. Sr. Obispo D. Rafael Manso, obispo entonces de la Diócesis de Mallorca y actualmente de Zamora*.³⁸

6.1. Terratrèmol de 1851

Per a un prevere que havia passat tota la vida a la Seu, sens dubte li va fer viure una forta impressió el fet que, degut a aquest terratrèmol, la part de ponent de la façana de la catedral caigués. L'obra de reconstrucció, que tapà les dues rosasses de les naus laterals, fou dirigida pels arquitectes Joan Baptista Peyronnet i Joaquim Pavia, i s'anaren realitzant entre 1852 i 1887, anys que Pere Josep ja va viure com a membre del Capítol de la Seu, durant el pontificat de Miquel Salvà i Munar 1852-1873.

7. CONCORDAT DE 1851. OPOSICIONS A RECTORIES

El llarg i entremaliat pontificat del Dr. Antonio Pérez de Hiras (1825-1842), la llarga seu vacant (1842-1847), el curt pontificat del Dr. Rafel Mano (1847-1851), units a les turbulències polítiques que travessà Espanya, donaren forta inestabilitat als cristians de Mallorca. Sortosament el retorn de Maria Cristina, la declaració de majoria d'edat d'Isabel II, el govern moderat de Narváez amb González Bravo van anar creant una atmosfera de serenor, en què florí una certa altura intel·lectual al catolicisme espanyol amb l'obra de Jaume Balmes i Urpià (1810-1848) i Joan Donoso Cortés (1809-1853).

Dia 16.03.1851 es firmava el nou Concordat, que malgrat que fos abolit quan retornà Espartero el 1854 tira-tira s'anà establint, i cal dir que perdurà fins al 1953. Els trets més característics d'aquest Concordat són la concessió d'un perdó ge-

38 Ferrer Flórez, Miguel: *Socialismo y utopía en Mallorca. Jeroni Bibiloni (1802-1876)*. Lleonard Muntaner Editor: Palma, 1996. GEM II, 115. BOBM 1876, pàg. 172.

neral als qui havien adquirit il·legalment béns eclesiàstics i la dotació econòmica per al clergat. Establia que la religió catòlica seria l'única de la nació i posava l'ensenyament en mans dels bisbes. Reorganitzava el mapa territorial de les diòcesis espanyoles, afegint la d'Eivissa, per manca de pressupost, a la de Mallorca.³⁹ Se suprimia la Col·legiata de Lluç⁴⁰ i el Subpriorat de Pollença,⁴¹ i manava que les parròquies fossin proveïdes mitjançant unes oposicions.

En aquell moment hi havia a Mallorca un bon home d'església, el bisbe Rafel Manso (1847-1851), qui volgué conèixer la Diòcesi fent una visita pastoral. Aviat va veure que la situació era complexa i complicada. Dia 17.02.1851 fou preconitzat bisbe de Zamora. L'Ajuntament de Palma ben prest demanà que l'antic vocal i secretari de la Diputació Provincial Mn. Miquel Salvà i Munar (Algaida, 05.01.1792), qui aleshores vivia a Madrid i treballava a les reials acadèmies de la Llengua i de la Història, retornàs a Mallorca com a bisbe. Així va ser, i dia 05.09.1851 fou preconitzat bisbe per a la nostra illa, i el 25.03.1852 en prenia possessori.

Començà per completar el Capítol de la Seu: degà + quatre dignitats: arxipreste, ardiaca, xantre i mestrescola; + quatre canongies d'ofici: magistral, doctoral, lectoral i penitencier + setze canonges de gràcia + dotze beneficiats.

Arreglada la Seu, passà a proveir les parròquies. De les 39 existents, n'hi havia 29 de vacants.⁴² Les oposicions foren convocades dia 2 de maig en el *Butlletí Oficial de la Província*, ja que no existia el BOBM, i es donava un termini de 40 dies per presentar la documentació pertinent. Els exàmens es feren al Palau del 22 al 24 de juliol; dia 22, traducció d'un punt del *Cathequismus ad Parro-*

39 A partir d'aquell moment el bisbe de Mallorca també ho seria d'Eivissa, fins que l'any 1927 es restaurà la Diòcesi. Era en temps del pontificat del bisbe inquer Dr. Gabriel Llopart.

40 Col·legiata de Lluç. L'alqueria de Lluç, en el Repartiment, quedà inclosa en la parròquia d'Escorca, on els Cavallers Templers tenien moltes terres, com també els pertocà la parròquia de Pollença. Quan aquests foren suprimits pel papa Climent V l'any 1312, els seus béns passaren als Cavallers Hospitalers. La capella que s'havia bastit en aquella alqueria era molt visitada per nombrosos peregrins, de manera que l'any 1322 s'hagué d'ampliar aixecant una porxada de 100 palms de llarg per 20 d'ample. Dia 22.05.1456 es traslladà el Santíssim i la font de Baptisme d'Escorca a Lluç, i el 24.07.1456 el papa Calixt III (1455-1458) instituí una Col·legiata de Preveres formada per entre 6 o 9 sacerdots, i una dotzena d'escolanets "blauets", que cada dia havien de cantar a Maria. Dia 08.09.1622 es posava la primera pedra de l'actual església. La legislació liberal del s. XIX qüestionava la manera com els preveres començaven a ser membres de les col·legiades, i per evitar favoritismes o dependència de famílies o institucions, les suprimí, i la de Lluç quedà sota la custòdia i direcció del rector d'Escorca, que arribà al càrrec per oposicions, com a qualsevol altra parròquia de la Diòcesi.

41 Priorat de Pollença. La parròquia de Pollença, en el Repartiment, pertocà als Cavallers Templers, que havien lluitat amb el rei En Jaume per conquerir l'illa i foragitar els àrabs. Ells bastiren el primer temple de Pollença, però quan foren suprimits pel papa Climent V l'any (1312) els seus béns passaren als Cavallers Hospitalers. L'any 1314, davant el notari Llorenç Placenza, es feu la Concòrdia mitjançant la qual es creava la figura del prior i desapareixia la del rector. Tira-tira va anar sorgint la figura del viceprior, un prevere, normalment pollencí, que tendria cura de la vida parroquial, sobretot de l'administració dels sagraments, i quan definitivament el prior s'establí a Malta, la figura del viceprior fou la peça cabdal per a la vida parroquial. Les revolucions de finals del s. XVIII i començament del XIX arraconaren per complet aquestes figures, que foren definitivament suprimides en el Concordat de 1851, i la parròquia de Pollença començà a proveir-se per oposicions, com la resta de les esglésies de la Diòcesi.

42 Pérez Ramos, Antonio. *El Obispo Salvà. Un capítulo en la Historia de Mallorca del siglo XIX*. Palma, 1968, pàg. 141-144. Sols n'hi havia nou que tenien son antic rector: Alcúdia, Bunyola, Calvià, Santa Creu, Sant Jaume, Petra, Sant Joan, Sant Llorenç, Sineu. Escorca i Pollença seguien un altre camí.

chos; dia 23, solucions de casos de consciència i qüestions morals; i dia 24, un sermó. Tot era per escrit. S'hi presentaren 42 opositors i 23 foren els aprovats.

El tribunal era format pels canonges Bernat Galmés i Miquel (1790-1867), Antoni Bal·le i Serra (1786-1873), Sebastià Serra i Cerdà (1787-1863), Joan Pasqual i Moyà, el paborde Antoni Jaume i Llabrés (1786-1857) i el dominic exclaustrat, mestre de Teologia, fra Francesc Pasqual i Tugores (1787-1856). Bastaven 15 punts per aprovar, però Mn. Pere Josep va treure la màxima puntuació (32 punts), juntament amb el qui seria el rector d'Inca, Mn. Bartomeu Morlà i Thomàs (1806-1876). Fou rector d'Inca de 1853 a 1856, càrrec que deixà per anar a exercir-lo a Santa Creu, i el 1870 va rebre una canongia de gràcia.

Al començament de l'any 1853 es començaren a fer les entrades dels nous rectors a les parròquies, però les dues darreres es feren dia 19 de febrer; foren l'entrada del rector de Santa Maria del Camí, el Venerable Rafel Caldentey i Perelló, i dia 6 de març, la darrera, en què Mn. Pere Josep feia l'entrada a Sóller. Sempre he pensat que aquest deixar passar temps mostrava certa insatisfacció, i més quan Llompart havia estat el número 1 i Caldentey, el número 3. Més em confirma els meus dubtes el fet que en el *Libro de Registro ordinario del Despacho diario del Pontificado del Ilmo. y Rmo. Sr. D. Miguel Salvà, Obispo de Mallorca. Año 1852* hi trobem aquestes paraules:

Del curato de Sóller clasificado de termino y vacante por promoción de D. Bernardo Galmés Pro. Se dió la colación y canónica institución día seis de Marzo de 1853 à D. Pedro José Llompart Pro en virtud de Real cédula registrada en la Cancelleria del Ministerio con el número 18.491, y tomó posesión día 9 del mismo mes y año en la forma acostumbrada.

A continuació hi ha aquesta nota: *Día seis de Marzo de 1853 se espidieron letras testimoniales á favor de D. Pedro José Llompart Pro para pasar a Valencia á negocios propios. El despacho lo mandó estender su Sria. Illma en la forma de costumbre.*⁴³ El nostre biografiat havia pres la determinació d'anar al Seminari Central de València per aconseguir el grau de llicenciat en Teologia, títol que li fou expedit dia 30.03.1853.⁴⁴

8. RECTORAT DE SÓLLER

La vila de Sóller, en el s. XIX, experimentà un seguit de transformacions degut que el 1811 s'habilità el Port per a tot tipus de comerç, sobretot en aquell moment hi havia l'exportació de la taronja i de l'oli. A partir de 1818 hi hagué una gran expansió dels teixits. Si aquest any hi havia 47 teixidors que treballaven majoritàriament llana i lli, el 1830 es començà a treballar al

43 Arxiu Diocesà. CURIA-DO-12, foli 21.

44 Arxiu Capitular. Documentació per a les oposicions a l'ectoral de 1854.

cotó, i ja eren 120 els telers que hi feien feina, i el 1845, 198. Aquesta activitat, unida a la creixent exportació de la taronja a França, donà com resultat un preuat augment de la població. Si l'any 1800 hi havia 5.670 habitants, el 1840 ja eren 7.966 i, malgrat la segregació del municipi de Fornalutx, l'any 1860, s'arribà als 8.355 habitants. En aquell moment s'originà una forta crisi al sector tèxtil a causa de la guerra de Secessió americana i al començament de la mecanització dels telers, que comportà una forta emigració a França, Puerto Rico i Cuba.

Malgrat tot això, he de dir que la societat sollerica, aquells anys, era força conservadora, ja que l'any 1855, quan es promovia la unitat dels catòlics per a fer front a les polítiques liberals, de 331 sollerics i fornaltuxers amb dret a vot, 266 firmaren a favor de la unitat catòlica, i quan s'havia de fer la Constitució de l'any 1869 i es va dur a terme una recollida popular de firmes, 5.707 sollerics firmaren contra la llibertat de culte, xifra que suposa el 60,44 % de la població.⁴⁵

Aquest floriment econòmic de Sóller coincidí amb el moment fundacional de les congregacions religioses que sorgiren a Mallorca en el segle XIX, i que portà sanitat i cultura a la majoria de ciutats, viles i lloquets: religioses Franciscanes, Germanes de la Caritat, religioses Trinitàries, Agustines, de la Puresa, Missioneres dels Sagrats Cors. A Sóller s'originaren un seguit d'opinions a les quals l'Església no podia no ser-hi, i evidentment el Sr. Rector. Uns volien que hi anassin les Germanes de la Caritat, que tendrien cura de la Casa de Caritat, de la Casa Bressol, de l'Hospital... Altres volien que hi arribassin unes religioses més especialitzades en la formació de les nines, perquè en fessin unes vertaderes "senyoretetes" segons el gust de l'època. Aquesta opció era molt defensada per la vídua del Sr. Guillem Castanyer i Bibiloni, i per Jordi Frontera Vaquer, secretari de l'Ajuntament, qui, des d'aquest organisme, resolva qualsevol problema que dificultàs l'arribada de les Escolàpies, que era la congregació que s'havia escollit.⁴⁶ Evidentment aquest grup va demanar el suport del Sr. Rector, qui decididament els hi donà. Dia 17.10.1857 les Escolàpies s'establiren a Sóller, si bé la Junta de Beneficència seguí treballant. Dia 23.08.1862 les Germanes de la Caritat s'instal·laren a l'Hospital, i serien les grans promotores de la cultura i de la sanitat entre la gent de la vall.

L'historiador Mn. Josep Rullan i Mir a la seva *Historia de Sóller* ens diu que el nostre biografiat, a més d'aquesta intervenció en l'arribada de les Escolàpies, feia uns grans sermons que eren les delícies dels feligresos, i hi afegeix: *Si somos pocos en tributar elogios al Sr. Llompart. Es porque vive aún, y tememos ofender su modestia.*⁴⁷

45 GEM XVI, 356ss.

46 Paula Montal i Fornés, seguint l'espiritualitat de sant Josep de Calassanç, havia fundat, l'any 1829 a Figueres, aquesta congregació religiosa, que experimentava una forta expansió a Catalunya en aquell moment.

47 Rullan y Mir, José. *Historia de Sóller en sus relaciones con la General de Mallorca*. Tom segon. Imprenta de Felipe Guasp y Vicens: Palma, 1876, pàg. 701-704.

Seguint amb la instal·lació de les religioses Escolàpies a Sóller, he de dir que hi arribaren quan Mn. Llompart ja no hi era, ja era rector de la parròquia ciutadana de Santa Eulàlia. La cronologia és aquesta: dia 12.10.1857 la Comissió pro instal·lació de les Escolàpies sortí de Sóller cap a Palma (encara no existia el tren); dia 13 embarcaren amb el vaixell *El Mallorquín* cap a Barcelona, on arribaren dia 14; dia 15 tornaren a embarcar, juntament amb les Escolàpies, cap a Mallorca; dia 16 arribaren a Palma, on les esperaven Mn. Llompart i altres benefactors; dia 17 feren el viatge de Palma a Sóller, i Mn. Llompart amb ells. Les religioses foren ubicades a l'antic convent dels P. Franciscans, ja que no n'hi havia perquè havien estat exclaustats el 1835; dia 18 se celebrà missa solemne a l'església del convent, i Mn. Llompart i Campins en feu el sermó.⁴⁸

9. RECTORAT A SANTA EULÀLIA, 21.04.1857 – 17.12.1858

Després de les oposicions de 1852 que portaren Mn. Llompart i Campins a la Rectoria de Sóller, fet que l'allunyà de la família que vivia a Inca i dels amics que havia fet a Palma, hem vist com treballava per a la feligresia que li havia estat confiada, però veia i valorava els esdeveniments que passaven. Dia 15.11.1854 Mn. Pere Josep Capó i Alemany, rector de Santa Eulàlia, presentà al Capítol de la Seu la documentació mitjançant la qual el papa Pius IX (1846-1878) li havia concedit una canongia de gràcia, i el dimarts dia 21 en prenia possessoria.⁴⁹ D'aquesta manera la parròquia de Santa Eulàlia quedava en mans d'un ecònom fins que pogués ser proveïda en unes properes oposicions. Aquestes es dugueren a terme, i Mn. Llompart aconseguí aquella rectoria, que li fou donada dia 21.04.1857. Poc podem dir de la curta estada en aquella parròquia, més coneixent el fet que dia 17.09.1857 es feia públic que el canonge magistral Mn. Mateu Jaume i Garau havia estat nomenat bisbe de Menorca, i que hauria de deixar la magistralia de la nostra Seu.

10. OPOSICIONS A CANONGE MAGISTRAL

Hem de dir que Mn. Pere Josep, des de l'any 1832, com a mestre de patges, anà a viure al Palau Episcopal, i el 1833 havia estat nomenat domer de la Seu, on havia passat tota la vida, coneixia tots els racons i el dia a dia que allà s'anava fent. Per altra part, era ben conegut tant pels canonges, beneficiats i preveres adscrits com per la feligresia, que sempre el trobava a punt per a les

48 Rullan y Mir, José. *Historia del Establecimiento de las Escolapias en Sóller y de su progreso*. Imprenta de J. Marqués Arbona: Sóller, 1923. En aquest llibre surt una carta de dia 30.06.1857 escrita per Mn. Llompart al Sr. Frontera, wecretari de l'Ajuntament de Sóller, dient-li que, si és necessari per resoldre els problemes que han sortit a la fundació de les Escolàpies, es presentarà per rector de Sóller a les properes oposicions a rectoria, pàg. 63.

49 Arxiu Capitular. Actes capitulars 01.10.ACA 071, foli 365.

diferents necessitats i circumstàncies que es presentassin, com bellament ens diu el secretari de Capítol l'any 1852.⁵⁰

Ja a les oposicions a les canongies de magistral i lectoral que hi va haver l'any 1852, i que foren donades a Mn. Mateu Jaume i Garau la magistralia i a Mn. Joan Pasqual i Moià la lectoralia –no hi hagué més opositors que aquests dos–, el Capítol li demanà que ell posàs arguments als futurs canonges, d'aquesta manera guanyaria experiència.⁵¹ L'any 1854, essent rector de Sóller, mort el canonge Pasqual i Moià, sí participà a les oposicions de canonge lectoral, juntament amb Mn. Bartomeu Morlà, rector d'Inca, i Mn. Pere Vives, rector de Binissalem, que fou qui aconseguí la canongia.⁵² Dia 08.08.1858 es publicà l'edicte de provisió de la canongia magistral que havia quedat buida perquè Mn. Jaume i Garau havia passat de bisbe a Menorca.

Passats els 60 dies que es donaren per presentar la documentació pertinent, el 03.11.1858 trobam que eren cinc els qui es presentaven a les oposicions:

- Doctor Pau Foguet, catedràtic de Teologia en el Seminari de Tortosa.
- Llicenciat Pere Josep Llopart i Campins, rector de Santa Eulàlia de Palma.
- Llicenciat Bartomeu Morlà. rector de Santa Creu de Palma.
- Llicenciat Teodor Alcover, secretari de cambra del Sr. Bisbe.
- Llicenciat Bartomeu Castell, familiar del Sr. Bisbe.

Cal dir que Mn. Bartomeu Morlà es retirà dia 6 i Mn. Bartomeu Castell, dia 24.

El 8 de novembre començaren els exercicis. Dia 15 el Sr. Llopart va fer l'exposició del capítol 18 del llibre de l'Eclesiàstic, i Mn. Pau Foguet i Mn. Bartomeu Castell li presentaren oposició. Dia 16 va fer un sermó, durant una hora, davant el Sr. Bisbe, Capítol i restants opositors, i li argumentà una altra vegada Foguet i Castell. Dia 23 feu un sermó sobre el capítol 26 de l'Evangeli de sant Mateu. Acomplerts tots els exercicis, dia 10 de desembre, a les 10.45 h, es reuní el Capítol per fer l'elecció del nou canonge. El Sr. Bisbe va renunciar a votar, hi tenia el seu secretari de cambra, i els vots foren:

50 *Haciendo especial mención de los Servicios prestados por Don Pedro José Llopart durante los diez y nueve años que desempeña el cargo de Domero, asistiendo en todo este tiempo con asiduidad al confesionario y explicando el catecismo al pueblo todos los Domingos sin recibir por ello retribución alguna.* Arxiu Capítular, ibídem, foli 231g.

51 *Ibidem* folis 252-272.

52 *Ibidem* folis 325-345.

9 vots per a Mn. Pere Josep Llompart.

4 vots per a Mn. Pau Foguet.

1 vot per a Mn. Teodor Alcover.

L'endemà dia 13 els canonges parlaren de l'agraïment que els havia manifestat Mn. Llompart, i dia 17 prenia possessori de la canongia magistral.

El canonge magistral tenia l'ofici de ser el predicador normal, però no exclusiu, de la Seu. A certes festes i solemnitats li pertocava a ell pujar a la trona de la Seu i predicar; a posta el Concordat de 1851, quan parla de l'ofici de magistral, ens diu que ha de ser llicenciat o doctor en Teologia. També li pertocava ajudar a la formació teològica dels seminaristes, explicant, a més de l'oratòria sagrada, alguns tractats de la teologia dogmàtica al Seminari. Altres canonges també havien de pujar a la trona alguns diumenges i festes, segons unes taules que periòdicament eren programades a les reunions capitulars.

11. RECTOR DEL SEMINARI, 1858-1893

Si Mn. Pere Josep fou elegit canonge magistral va ser perquè, a les oposicions que es realitzaren, el tribunal va considerar que els seus exercicis i els seus sermons havien estat superiors als que feren els altres opositors, i li donaren la canongia. Si el bisbe Miquel Salvà el va nomenar rector del Seminari, va ser perquè va veure en ell un bon capellà, un capellà que seria un bon exemple per als seminaristes i que tenia manera de dirigir tant el grup de joves seminaristes com el professorat que hi havia d'exercir la docència.

Recordem les fites cabdals del nostre Seminari:

1700. Fou erigit per aixoplugar 25 aspirants al sacerdoci que allà es formarien humanament i espiritualment, mentre que científicament serien instruïts a les aules de la Universitat. Uns pagaven estatge i manutenció, d'altres eren becats per l'Església.

1800. Hi entraren idees revolucionàries. El bisbe Bernat Nadal (1795-1818) hagué de reprimir excessos i encoratjar a l'ordre i a la disciplina, recordant que hi havia un Reglament i unes Constitucions que calia complir.

1814. El Seminari es convertí en un Col·legi d'Artillers. S'intentaria restablir-lo en la Restauració absolutista de 1814 a 1820, però els militars ho havien espanyat molt i era mal de compondre.

1820-1823. Trienni Constitucional. Se suprimiren els Jesuïtes; s'abolí la In-

quisició; 1ª exclaustació dels religiosos; obligació dels rectors d'explicar, cada diumenge, uns articles de la Constitució de 1812; prohibició de donar beneficis, i els diners d'aquests havien de ser entregats al Govern; divulgació i enfortiment d'idees regalistes; prohibició d'enviar diners a Roma; per afegitó, la pesta a la comarca d'Artà va fer que no es poguessin cobrar les rendes que venien d'aquella zona.

1821. Es tancà el Seminari.

1824. Es reobrí el Seminari i es nomenà nou rector: Dr. Antoni Jaume i Llabrés.

1929. Es tancà la Universitat, i el nostre Seminari fou agregat a la Universitat de Cervera.

1830. Es crearen les càtedres de Teologia i Filosofia al Seminari. Hi havia 42 seminaristes: 14 de becats per la Diòcesi i 28 que s'ho pagaren.⁵³ Els llibres de text eren imposats pel Govern, com també els professors.

1836. Es tancà el Seminari. Prohibició del Govern d'ordenar *in sacris*.

1842. Morí el bisbe Antonio Pérez de Hirias.

1847-1851. Pontificat del bisbe Rafel Manso. S'obrí el Seminari. Mn. Mateu Jaume i Garau en fou el rector.⁵⁴

1851-1873 Pontificat del bisbe Miquel Salvà. Hi hagué una minva de seminaristes.⁵⁵ Aquest és el moment que Mn. Llopart i Campins s'hagué de fer càrrec d'aquesta institució diocesana. Tira-tira va anar treballant en tres fronts: ampliació de l'edifici, augment del nombre de seminaristes i formació humana i espiritual.

11.1. Ampliació de l'edifici

Passar del que podríem dir un "col·legi major" o residència d'estudiants – com havia estat projectat l'edifici l'any 1700– a Seminari on viuen els semi-

53 Un d'aquestes catorze beques és el nostre biografiat. La dada ha estat presa de la informació que envià el bisbe Pérez de Hirias a la visita ad limina 01.05.1829. Amengual i Batle, Josep. *Visitas ad limina de los obispos de Baleares: Mallorca, Menorca e Ibiza (1590-1939)*. "Sindéresis", 2019, pàg. 340.

54 A la informació que envià a la Santa Seu dia 09.12.1850 ens deia que hi havia 47 seminaristes. *Ibidem* pàg. 358.

55 Així ho deia el Dr. Salvà a la informació que envià a Roma dia 24.03.1856. *Ibidem* pàg. 385. Cal dir que hi havia hagut l'exclaustació el 1835, que ha ocorregut a les parròquies els 560 religiosos preveres. Els beneficis gairebé s'havien extingit, i anava emergint una nova figura de capellà que s'aniria allunyant de certes formes del passat i fent néixer un nou model de prevere com a home de Déu, que cerca santificar-se i allunyar-se del món polític i dels negocis temporals.

naristes, on han d'assistir a classe, estudiar... demanava una seriosa transformació. Per poder-ho fer s'havia pensat de comprar unes petites cases que hi havia en un carreró sense sortida, que era la perllongació de l'actual carrer dels Botons, que duia el nom de carrer de Company i feia 13 x 98 pams. Aquestes cases s'havien començat a comprar el 1834, i s'adquirien així com s'anaven buidant, però amb la Llei de 01.05.1853 el Govern les havia expropiades al Seminari, i ara Mn. Pere Josep Llopart, en carta al ministre de Gràcia i Justícia de dia 01.09.1858, les reclamà; fou escoltada la seva raonada exposició, i foren retornades. De totes maneres Mn. Llopart veia que transformar el vell edifici no seria cosa bona de fer, i anava cercant altres possibles solucions. Sabem que, quan el 1860 la reina Isabel II havia de venir a Mallorca, Mn. Llopart suggerí al president del Capítol de la Seu que li proposàs la cessió del convent de Sant Francesc per convertir-lo en Seminari. Hi hauria espai per distribuir les aules per fer escola, bona església, espai per a biblioteca, habitacions per a seminaristes... Es veu que la seva petició no prosperà, i amb l'ajuda de Bartomeu Ferrà i Perelló (1843-1924) anà perfilant altres solucions que es concretaren en els plànols que dia 04.09.1879 presentà a l'Ajuntament de Palma. He de dir que va ser el seu successor en el rectorat del Seminari, Mn. Miquel Maura i Montaner (1843-1915), qui acabaria i inauguraria la capella.⁵⁶ Ell havia comprat les petites propietats que hi havia als carrers de Company, Caldés, les Escoles i Montserrat, ja que es projectava que l'entrada al Seminari fos pel carrer de Montserrat, arribant al pati que hi ha davant la façana de la nova capella. Mn. Llopart edificà el tercer pis perquè hi pogués haver habitacions per als seminaristes teòlegs, perquè, com més anava, es veu que, almanco els seminaristes teòlegs, haurien de ser alumnes interns del Seminari. Roma no deixava d'insistir en aquest punt, i el nou bisbe Miquel Salvà no deixava de remarcar aquesta necessitat.

11.2. Augment del nombre de seminaristes

Per aconseguir aquest objectiu posà en marxa dos projectes. Un fou potenciar **“la carrera curta”**, que, si bé era proposada en el Pla d'Estudis que el Govern de Madrid havia donat el 1852, va ser durant el seu rectorat quan agafà molta força, sobretot entre joves pagesos que d'infant havien començat a fer feina al camp, i a mesura que anaven creixent veien que l'exercici del ministeri sacerdotal ompliria llurs vides, i d'aquesta manera es podien consagrar al Senyor. Després d'uns anys d'estudiar llatí al poble i poder comprendre i expressar-se en aquest idioma, podien cursar en profit els dos anys de Filosofia i els tres de Teologia, i d'aquesta manera donaven vida al reverend comú de cada parròquia, els malalts eren atesos molt millor i el culte parroquial resultava més esplendorós.

56 Fiol i Tornila, Pere. "Estudio documentado del período 1891-1948 de la historia del Seminario de Mallorca". LXVI Certamen Científico-Literario, tema 11. 1965, pàg. 3.

L'altre projecte que promocionà fou la creació de la **“Dependència o Seminari menor”**, dirigit per un “president” que actuava sota la direcció del rector. Mn. Llompart coneixia per pròpia experiència com era difícil per a una família mallorquina enviar un fill al Seminari i haver de pagar cada mes o cada any una quota per estudis, estatge i alimentació. Per abaratir aquestes despeses es creà el Seminari Menor. Qui hi entrava veia com es reduïa el pagament de la pensió; el seu vestit mai seria la sotana, el balandrà i la beca blava, sinó que tots els anys d'estudis duria sotana, esclavina i faixa, aniria al menjador de segona que hi funcionava. Aquesta institució va durar fins dia 05.11.1901, quan el bisbe Pere Joan Campins la clausurà.⁵⁷ Per aquest document sabem que els qui anaven al primer refector pagaven, l'any 1901, 360 ptes. en vuit mensualitats (45 ptes. cada mes) i els qui anaven al segon menjador en pagaven 240, també en vuit mensualitats (30 ptes. cada mes). Encara hi havia una altra reducció: el seminarista que anava al segon refector i anava al dormitori comú sols pagava 180 ptes. en vuit mensualitats, 22,50 cada mes.⁵⁸ Aquestes diferències no sabem que provocassin alteracions disciplinàries, sens dubte el rector sabia trobar solucions econòmiques per normalitzar el viure de cada dia.

11.3. Formació humana i espiritual dels seminaristes

Coneixent la formació que va tenir Mn. Llompart, les vicissituds humanes i polítiques que li pertocà viure, la bona sintonia que va tenir amb el bisbe Antonio Pérez de Hirias, home integrista de cap a peus i les directrius que anaven sortint de Roma, sobretot en el llarguíssim pontificat del Beat Pius IX (1846-1878) remarcades en el Syllabus i Quanta Cura (1864), no és estrany que haguem de pensar que Mn. Llompart era un home d'esperit conservador, si bé mai fou un home exaltat. A poc a poc els llibres obligatoris que havia imposat el Govern l'any 1852, per iniciativa de certs professors i amb el seu consentiment i el del Sr. Bisbe, s'anaren modernitzant, sobretot quan en el pontificat de Lleó XIII (1878-1903) es donà un tomb molt positiu en la renovació de les ciències eclesiàstiques. L'encíclica **Aeterni Patris** de 1879 marcà nous horitzons als estudis eclesiàstics, que ben prest arribaren a Mallorca, i el tomisme promogut pel nou papa aviat tengué carta de ciutadania en el nostre Seminari.

La formació espiritual, normalment, era posada en mans dels P. Jesuïtes, i en aquells anys que el Govern tenia bo de fer expulsar-los d'Espanya i suprimir llurs comunitats molts seguien vivint a Mallorca, predicant i confessant a les nostres esglésies i parròquies. En aquell moment hi havia també una nova espiritualitat que

57 Ibidem. Apèndix de documents núm. VIII, pàg. 179-180.

58 Davant l'augment de preus i la reducció del 15 % que va fer el Govern l'any 1893 a l'aportació que donava als seminaris, dia 19 de novembre el Sr. Bisbe donà un decret pel qual aquell curs els alumnes del Seminari Major havien de pagar 6 reials diaris i 3 els del Seminari Menor. Els seminaristes del Major que anaven al menjador del Menor havien de pagar 4 reials. Ibidem pàg. 7.

havien portat d'Itàlia el grup de capellans que allà acabaren els estudis de Teologia i hi foren ordenats preveres; aleshores també hi havia un focus de vida espiritual i sacramental que s'espargia des de l'Oratori Parve, que, establert a l'església de Sant Felip Neri, renovava la vida espiritual de seminaristes i sacerdots que hi entraven.⁵⁹ Al Seminari no mancaven les devocions, novenes, exercicis piadosos que llavors, com a preveres, haurien de practicar a les parròquies, com tampoc els exercicis espirituals cada any, els recessos mensuals, ni la confessió freqüent i la comunió amb la freqüència que el director espiritual o confés permetia i aconsellava.

Un tret característic que trobam en Mn. Pere Josep és el seu despreniment econòmic. Era conscient que tota la seva formació la devia al Seminari; per altra part, allà vivia i menjava, era ca seva. Com a canonge magistral fruïa del seu benefici i, veient les necessitats que hi havia al Seminari, mai va cobrar res. Quan l'any 1886 arribà el nou bisbe de Mallorca, el Dr. Cervera, no ho va entendre. A més, era un home molt actiu i d'aquells que primer fan les coses i després les pensen, actitud que li comportà seriosos problemes en els llocs on va exercir el ministeri sacerdotal i episcopal, i aquí veia que hi havia una nova capella començada, però en aquell moment pareixia que les obres estaven aturades; per aquesta raó va voler saber amb urgència i amb detall la situació econòmica del Seminari. Dia 30.01.1887 Mn. Llompart contestà al Sr. Bisbe amb aquestes paraules:

Mas ahora en que este establecimiento alcanza una situación próspera é inesperada, á la que me complazco de haber en parte contribuido, pongo en manos de V.S.I. la resolución de este asunto, asegurándole que de todos modos quedaré contento con lo que tanga á bien disponer. En 31 de Diciembre último por mi destino de Rector desde el 4 de Abril del año 58 alcanzando la cantidad de 124.748 reales. Lo condono todo á favor del Seminario si V.S.I. lo quiere, acepto la mitad si así le place. Disponga lo que bien le parezca y dignese manifestarme su voluntad para cumplirla.⁶⁰

Morí al Seminari dia 20.02.1893, on feia 35 any que hi vivia. El cronista que redactà la nota necrològica, publicada en el Butlletí del Bisbat, acabava amb aquestes paraules:

su austera vida, su virtud y vastos conocimientos le habían granjeado el aprecio de todos los eclesiásticos de la Diócesis, la mayoría de los cuales habían sido discípulos suyos y que correspondieron a su cariño acudiendo á la conducción de su cadáver al cementerio, resultando ser este acto una manifestación espontánea y esplendida de la gratitud y amor que se le profesaba.⁶¹

59 Marc Vallori Rotger C. O. *L'Oratori Parvo*. Palma de Mallorca, 2005.

60 Fiol i Tornila, Pere. Certamen citat, document III, pàg. 176.

61 BOBM 1893, 100.

Figura 1. Retrat, a l'oli del M. I. Sr. Pere Josep Llopart i Campins (1807-1893), conservat al Museu de l'església parroquial de Santa Maria la Major (fotografia de Gabriel Pieras i Salom).

